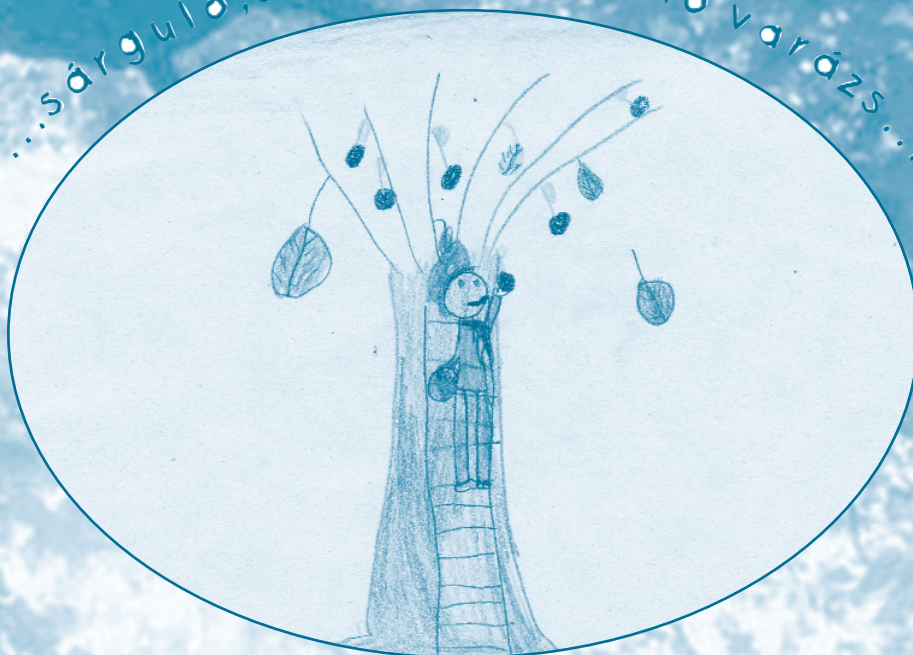

ŐSZERKEZET

...sárguló, barnuló, vöröslő varázs...

Kalendárium

- Magvető hava

Vers

- Őszi versek

Zöld Mozaik

- A Bükk Nemzeti Park

Tudod-e?

- A sündisznó

Ügyeskedj!

- Rejtvények, fejtörők

Információk

- Mit? Hol? Mikor?

OKTÓBER - MAGVETŐ HAVA

A szüret időpontja a 18-19. században hagyományosan meghatározott volt, valamilyen jeles naphoz kötődött – Szent Mihálytól (szept. 29.) Simon-Júdás (okt. 28.) napjáig.

A kisebb szőlőkben a család ma is meghívott segítőkkel szüretel. A házigazda, a tulajdonos vendégül látja a szüretelőket étellel, itallal, a szőlőből, mustból kóstolót vihetnek haza. Nagyobb szabású mulatságokat, szüreti felvonulásokat hagyományosan a bortermő vidékeken rendeztek, az aratási szokásokhoz hasonlóan. A szüreti szokásokhoz hozzátartozik az evés-ivás, ének, tánc, szüreti felvonulások és bálók.

A szüreti felvonulásokat a századfordulón, akárcsak az aratásit, miniszteri rendelettel egységesítették és szabályozták, mintául véve a 18-19. századi uradalmi szőlőmunkások szokásait. A múlt században és előző századokban a szüret idejére a törvénykezést is beszüntették. A

szokás ünnepi jellege erőteljesebben érvényesült, mint e században. Az e századi szüreti szokások leírásánál feltűnő, hogy ez alkalomra tisztviselő szereplőket választanak, és a felvonulásokban a farsanghoz hasonló maszkos alakok tűnnek fel. Topolyán a nagybirtokon a cselédek szüreteltek, kiskertekben a család. Ez utóbbiaknál citerára, tamburára mulattak.

Mikor a szüret befejeződött, megtartották a szüreti bálókat. Külön az iparosok, a gazdalegények, a szegények. Szüreti felvonulást is rendeztek, választottak bírót, bírónét a legügyesebb csőzlányok, csőzlegények közül. A bíró kíséretéhez tartozott két pandúr, két kisbíró és két cigány. Az utóbbi kettő feladata volt, hogy cigánynak öltözve mókázzanak. A bíró és bíróné kocsiját a két pandúr kísérte lovon, mögöttük lányok ültek a kocsiban, virágkoszorúval díszített kosarakkal. A legények a lányok mellett lovagoltak.

A szőlőben leszedtek annyi szőlőt, amennyi a bálterem díszítésére kellett. Nagy fürtöt készítettek, amit a fő helyre tettek. Ezt az éjszaka folyamán ellophatták, vagy a végén kisorsolták. A csőzlegények és -lányok feladata volt, hogy vigyázzanak a szőlőlopásra.

A nagygazdák, iparosok szüreti bálján a húszas évektől stilizált „magyar ruhában” jelentek meg a lányok.

A szőlőbe az asszonyok ennivalót vittek. A zenészek végiglátogatták a szüretelő családokat. A legények a zenészekkel előbb hazaindultak a táncterembe, ahová csak azok a lányok mehettek, akiket a legények elhívtak. Reggelig mulattak.

Őszi társas munka a kukoricafosztás. A kukoricafosztó elnevezései a magyar nyelvterületen változatosak. Neveztek tengerihántónak, a nyelvterület keleti részén máléfejtőnek, a székelyeknél bontónak. Századfordulói

adat szerint: „Szokásos Szegeden az udvarok közepére garmadába hordott kukoricát muzsika- vagy cimbalomszó mellett fosztani, a mint itt a »kukoricahántást« nevezik.”

Alkonyatkor felhangzik a muzsika vagy cimbalomszó egyik másik udvaron, s a csapatostól jövő

lányok, legények letelepszenek a garmada köré s elkezdnek víg nótázás közben fosztani. Egy-egy rakás megfosztása után táncra perdülnek, majd fosztanak tovább. Közben-közben főtt vagy sült kukoricát, olykor jó zsiros pogácsát meg borral tele kulacsot hordanak szét köztük. Ha sok a kukoricafosztó, a víg muzsikaszó mellett hamarabb készen vannak a nagy garmada megfosztásával.

Vallási ünnepek:

október 1.: Lisieux-i Szent Teréz emlékezete

október 4.: Assisi Szent Ferenc emléknapja

október 7.: Rózsafüzér Királynőjének ünnepe

október 8.: Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonyának ünnepe

Jeles napok:

október 1.: Zenei Világnap

október 4.: Az Állatok Napja

október 6.: Az aradi vértanúk emléknapja - Nemzeti gyásznapi

október 23.: Az 1956. évi forradalom és szabadságharc kezdetének napja

október 30.: Takarékosági Világnap

Kata

Nemzeti parkjaink: A Bükki Nemzeti Park

A **Büki Nemzeti Park**, mely az Északi-középhegységben helyezkedik el, megalakulását tekintve a harmadik, ugyanakkor az első hegyvidéki nemzeti parkunk, 95%-ban erdőborított.

Felszíne igen változatos, mészkőtömbjei üledékekből jöttek létre, fennsíkját sziklaszirtek ölelik, meredek völgyekkel tagolt karsztos felszínét keskeny gerincek, víznyelők, vízmosta szakadékok teszik változatosá. A Bükk hegységben több mint 1000 barlangot ismerünk, itt található hazánk barlangjainak az egynegyede. Tudtátok, hogy az ország legmélyebb, 253 méter mély barlangja is itt van?

Ha Lillafüreden kirándultok, akkor érdemes az egész évben nyitva tartó Szent-István barlangot felkeresni. Innen egy jó kis túrával elérhetitek a Szeleta-barlangot, ahol babérlevél alakú lándzsahegyeket találtak a régészek.

A hazai ősrégészet legértékesebb lelete, a barlangi medve csontjából készült furulya is erről a vidékről került elő. Ezek a barlangok már több mint 90 ezer évvel ezelőtt is menedéket adtak az embereknek. A régészek Cserépfalu közelében rábukkantak a Suba-lyuk barlangban a 71 ezer évvel ezelőtti Neander-völgyi emberleletre. Ha kíváncsiak vagytok az itt talált ősember életére, mindennapjaira, akkor látogassatok el Felsőtárkányba a „Nyugati kapu” Látogatóközpontba, ahol a Karszt és Élővilág című kiállításon mindezzel játékos és interaktív formában megismerkedhettek.

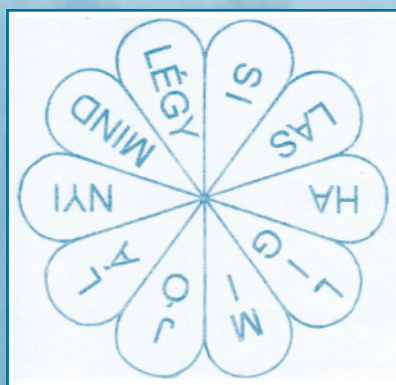
Hallottál már az Ipolytarnócon talált ősmaradványokról? Itt megnézheted a 23 millió évvel ezelőtt lerakódott csigák, korallak, kagylók maradványait, őssálatok lábnyomait, cápa fogat is láthatsz és egy 100 méter hosszúra becsült ősfenyőmaradványt is megcsodálhatsz.

A nemzeti park gazdag növény- és állatvilágban. A Bükk-fennsíkon kirándulva tavasszal és nyáron láthattok tűzliliomot, a hazánkban egyedül csak itt előforduló sárga ibolyát, amely a jégkorszak utáni időkből maradt ránk. A legeltetett hegyi réteken találhattok száratlan bábakalácsot, amely a nemzeti park emblémáját díszíti, a sziklagyepeken a magyar nyúl-farkfüvet is megnézhetitek, amely csak erre a vidékre jellemző. Állatok közül havasi cincért, alpesi gőtét, sárgahasú unkat, nagy pelét érdemes keresni. Az erdők legelhagyatottabb részein nagyon ritkán még a fokozottan védett hiúzzal is találkozhattok, de ehhez nagyon nagy szerencsére és jó szemre van szükség. A hegység ragadozómadár faunája különösen gazdag. Parlagi sast, kerecsensólymot, kígyászölyvet, gyöngybaglyot, szalakótát, és az oly ritka fekete gólyát is megnézhetitek. Az egyik legszebb énekesmadarunkat, a fokozottan védett kövirigót csak ritkán láthatjátok. Ha a Bükkben kirándultok, Szilvásvárad közelében a Szalajka-völgyi Fátyol-vízesést és a Milleniumi Kilátót ki ne hagyjátok. Belpátfalvától nem messze, a Bél-kői 5 km hosszú 7 állomásból álló tanösvény végigsétálásával megismerkedhettek a sziklagyepek növény- és állatvilágával, megnézhetitek az egykori ciszterci rend által vezetett apátság középkori templomát.

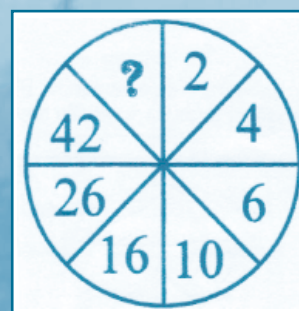
Hasznos oldalak:

- <http://www.bnpi.hu/?c=oktatas/kozpont> – a Bükki Nemzeti Parkról tájékozódhattok általánosan
- <http://ipolytarnoc.kvvm.hu/> – Ipolytarnóci ősmaradványokról, tanösvényekről olvashattok
- <http://kalanderdo.hu/elmenypedagogia.htm> – Szilvásváradon biztosan nagy élményt nyújt a kalandpark kipróbálása
- <http://www.amozgaselet.eu/bukkforras.html>

Most pedig egy kis játékos fejlődésre hívlak titeket!

Ha helyes sorrendben olvasod össze a virág szirmait, Móricz Zsigmond egyik regényének címét és főszereplőjének nevét kapod megfejtésül.

Melyik szám kerül a kérdőjel helyére?

A szeptemberi fejtörő megfejtései:

1. perzsa; 2. kínai; 3. török; 4. görög; 5. angol; 6. svéd

Írta és összeállította:

Hajni

Egészség-ábécé

- egészség-totó -

I. Minek kell feltétlenül a tisztasági csomagban lennie?

1. tükör
2. fogkrém, fogkefe, fésű, szappan, törölköző
- x. hajszárító, sampon

II. Mikor egészséges reggelizni?

1. útban az iskola felé
2. otthon, indulás előtt
- x. órán

III. Milyen a jó iskolatáska?

1. oldaltáska
2. hátizsák
- x. szatyor

IV. Milyen az egészséges tízórai?

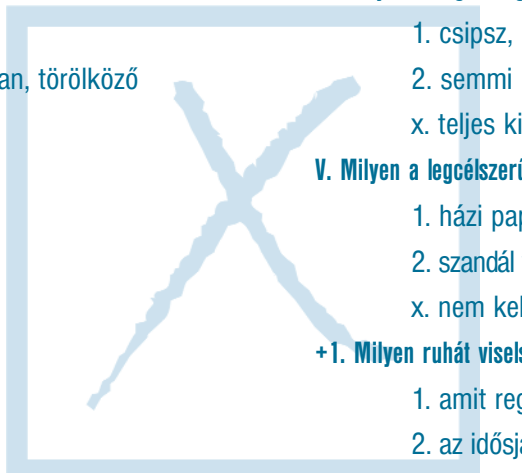
1. csipsz, csoki
2. semmi
- x. teljes kiőrlésű kenyér, zöldség, gyümölcs

V. Milyen a legcélszerűbb váltócipő?

1. házi papucs
2. szandál vagy kényelmes vászoncipő, ami tartja a lábat
- x. nem kell ilyen

+I. Milyen ruhát viselsz az iskolában?

1. amit reggel találok
2. az időjárásnak megfelelő, kényelmes, réteges öltözetet
- x. mindegy, csak divatos legyen

Ági

Ügyeskedj!

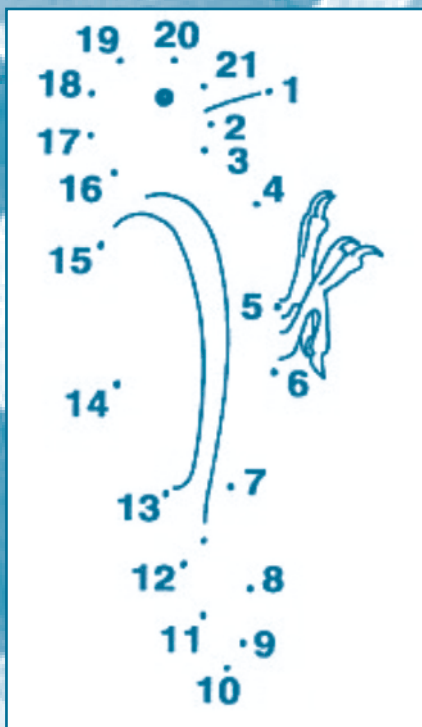
Színezd ki a képet az utasításnak megfelelően!

1. sárga
2. sötétkék
3. piros
4. sötétzöld
5. világoszöld
6. világoskék
7. barna

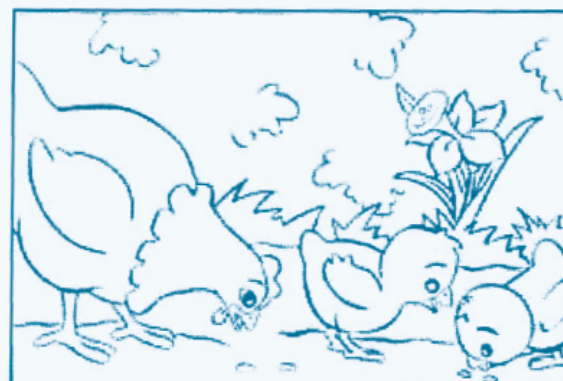
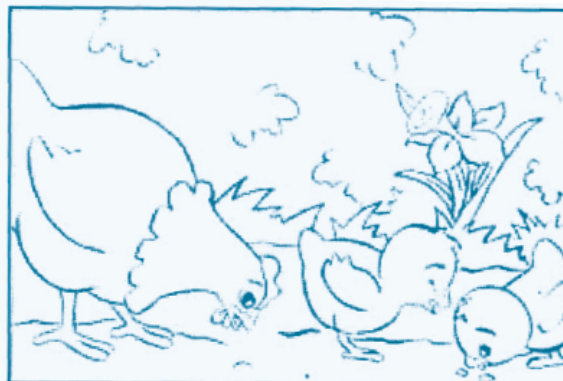

Ügyeskedj!

Kösd össze a pontokat 1-től 21-ig!
Színezd ki a képet!

Keresd meg a különbségeket a két kép között! Karikázd be őket!

Vezesd el a kiscsirkét az ételéhez!

Összeállította:
Zsuzsa

Kányádi Sándor: Jön az ősz

Jön már az ismerős
százlábú, deres ősz.
Sepreget, kotorász,
meg-megáll, lombot ráz,
kruplit ás, szüretel.
Sóhajtoz nagyokat,
s harapja, kurtítja
a hosszú napokat.

Czeglédi Dorka, 7 éves

Kányádi Sándor: Valami készül

Elszállt a fecske,
üres a fészke,
de mintha most is
itt ficserészne,
úgy kél a nap, és
úgy jön az este,
mintha még nálunk
volna a fecske.
Még egyelőre
minden a régi,
bár a szúnyog már
bőrét nem félti,
és a szellő is
be-beáll szélnek,
fákon a lombok
remegnek, félnek.
Valami titkon,
valami készül:
itt-ott a dombon
már egy-egy csósz ül:
Nézd csak a tájat,
de szépen őszi.

Tarbay Ede: Őszanyó

Kontyos kendős ősz-anyó
Söpröget a kertben,
Vörös arany falevél
Ripeg-ropog zörren,
Reggel-este ruhát mos,
Csupa gőz az erdő,
Mosókonyha a világ,
A völgy mosóteknő.

Kotsis Bálint, 7 éves

Tudod-e

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

Mióta élnek sünök a Földön? Le tudja-e győzni a sün a viperát? Milyen tüskéje van az újszülött süneknek?

A sün az egyik legősibb emlősállat. Már 30 millió évvel ezelőtt is, abban a korban, amikor kifejlődtek az első lombos fák, ott mászkált a fák tövében rovarokra vadászva. Ma bár Magyarországon még elég gyakori, a védett állatfajok közé tartozik. Sajnos nagyon sok példányuk elpusztul az utakon, csupán 10 százalékuk éri el az öt évet.

A sün tüskéi hatásos fegyverek. Veszély esetén gerincét a bőrében lévő izom meghajlítja, és a sün összegömbölyödik, olyan lesz, mint egy tüskés labda. Egy sünek 10 000-16 000 tüskéje van. A tüskék kitűnő védelmet nyújtanak a keresztes viperával szemben is. A vipera hiába vagdos feléje, mindig csak a tüskéket találja el. A sün azután egyetlen harapással megöli.

A születéskor a kölykök tüskéi fehérek, puhák, 3 milliméteresek. 11 nap múlva össze tud gömbölyödni, és a 14-18. nap között kinyílik a szeme. 30 nap múlva kinő a foga, és maga keresi az ételmét. 14 nappal később kicserélődnek a tüskéi.

A sün téli álmat alszik az avarba ásva be magát, de előtte még „feltölti” a szervezetét tartalékkal, zsírpárnákkal. Testének hőmérséklete felveszi a környezet hőmérsékletét. Ha a külső hőmérséklet tartósan lecsökkenne, egy „hőmérséklet-szabályozó” lép működésbe a testében, ami az izmokban lévő cukor elégetésével hőt termel, s így a sün felmelegszik.

Összeállította:
Zsuzsa

Színezd ki
a rajzot!

Információk

LAJOS U.:

Kézműves foglalkozás: hétfőnként, 16.00-tól
Társas klub: október 22., 29., (csütörtök) 16.00-tól
Agyagozás: szerdánként, 16.00-tól (Zoli bácsi önkéntesünk vezetésével.)
Madaras klub: október 1., 8., 15. (csütörtök) 16.00-tól

HUSZTI ÚT:

Baba-mama klub: október 21., 28. (szerda) 11.00-tól
Kártya- és társasjátékok: október 13., 20. (kedd) 16.00-tól

KERÉK U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Társasklub: október 13., 20. (kedd) 16.00-tól
Röplabda: október 17. (szombat) 15.00-tól

ZEMPLÉN U.:

Kézműves foglalkozás: csütörtökönként, 16.00-tól

GYŰRŰ U.:

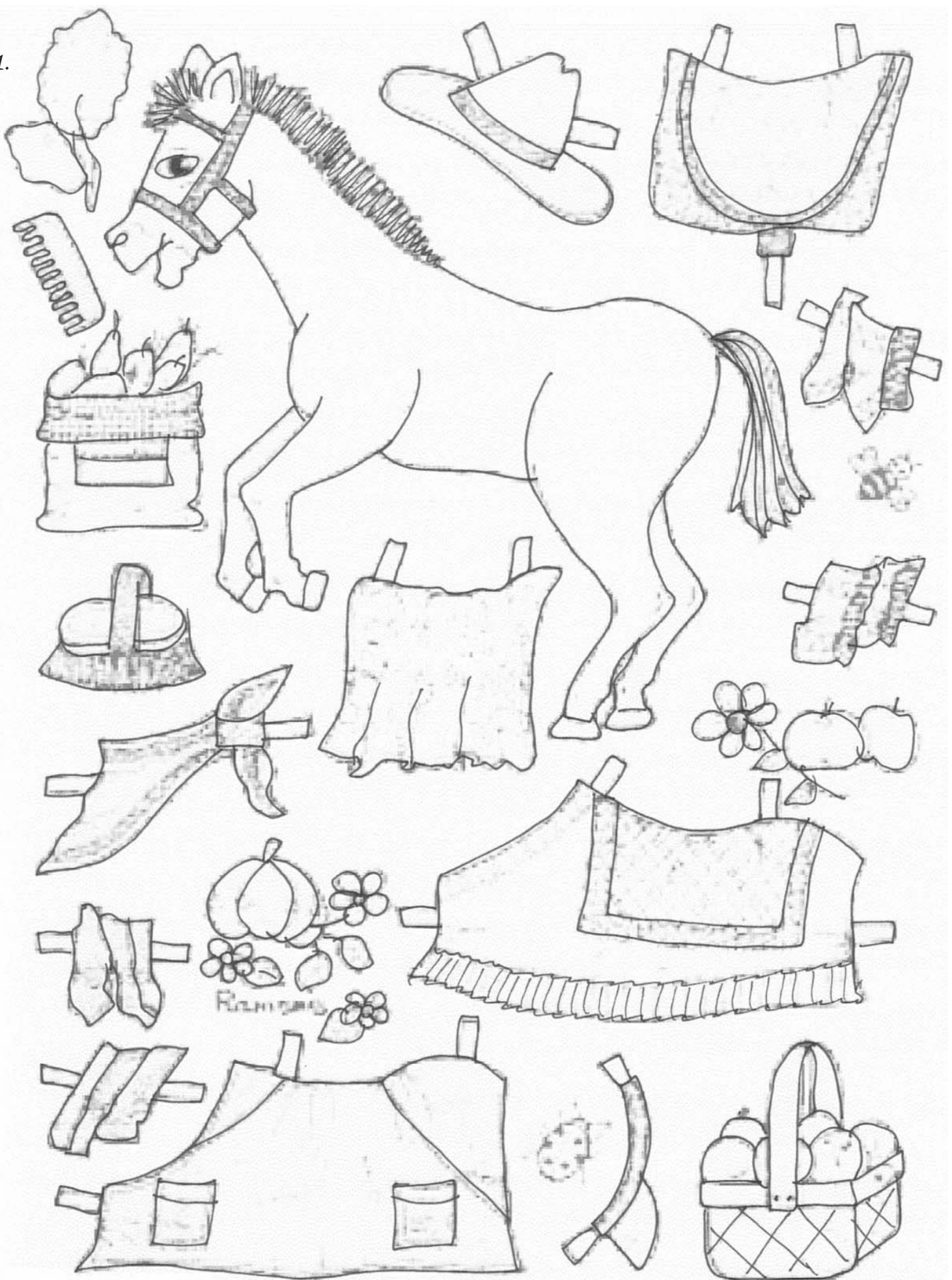
Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Rajzpályázat: október 30. (péntek) 16.00-tól

SILVANUS SÉTÁNY:

Kézműves foglalkozás: péntekenként, 16.00-tól

SOLYMÁR UTCA:

Kézműves foglalkozás: október 6., 13., 27. (kedd) 16.00-tól
Énekes-mondókás foglalkozás: csütörtökönként, 11.00-tól
Anyukák kézművese: október 20. (kedd) 16.00-tól
Az agyagozás pontos időpontjáról az irodában lehet érdeklődni.

Kedves Gyerekek!

A múltkor egy cicát tudtatok öltöztetni a melléklet segítségével, most egy lovacskát lehet cicomázni, díszíteni. Színezzétek ki a kellékeket, vágjátok körbe és a fülek segítségével tegyétek rá a lóra a kiválasztott ruhát.

Jó öltöztetést kívánok!

Zsuzsa